ROK IX. KWIECIEŃ 1928. NR. 4.

PRZEGLĄD WYDAWNICTW KSIĄŻNICY-ATLASU

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI: LWÓW, CZARNIECKIEGO 12. TEL. 3-45 — WARSZAWA, NOWY ŚWIAT L. 59. TELEFON 147-62 i 223-65.

ZJEDNOCZONYCH ZAKŁADÓW KARTOGRAFICZNYCH I WYDAWNICZYCH TOWARZYSTWA NAUCZYCIELI SZKÓŁ ŚREDNICH I WYŻSZYCH, SPÓŁKI AKCYJNEJ

PRENUMERATA ROCZNA 1 ZŁOTY. ODDZ. LWÓW. P. K. O. 149.598 – ODDZ. WARSZ. P. K. O. 117 — DLA AKCJONARJUSZÓW BEZPŁATNIE.

MIESIĘCZNIK, POŚWIĘCONY KRYTYCE I BIBLJOGRAFJI WYDAWNICTW WŁASNYCH

NAUCZANIE ŁACINY W KLASIE CZWARTEJ

gimn. humanist. i klasycz. nowego typu.

Różnica wieku i przygotowania umysłowego uczniów z klasy pierwszej i czwartej wymagać musi odmiennego traktowania przedmiotu, nauczanego w każdej z tych klas. Rzecz zrozumiała sama przez się, że inna jest struktura umysłowa dziesięciolatka, inna pojętność i zainteresowania trzynastoletniego chłopca, którego myśl, urabiana przez parę lat szkoły, zaczyna już w tym wieku działać sprawnie i konsekwentnie, a dusza staje się wrażliwa na wiele pięknych haseł, przenikających powoli do jej głębi.

Dlatego też i nauczanie początków łaciny w tych klasach musi iść nieco innemi torami, choć cel zasadniczo pozostaje ten sam. Tu i tam wymaga program od ucznia zasadniczych wiadomości gramatycznych w zakresie morfologji i składni w tym stopniu, by można z nim było w następnym roku nauki już przystąpić do lektury autorów. Przewiduje tenże program ponadto konieczność lektury wypisów, opartych na tematach klasycznych i zawierających opowiadania z życia Greków i Rzymian, oraz obrazy Aten i Rzymu, a dalej uczenie się napamięć i wygłaszanie łatwych tekstów autorów rzymskich, przeważnie poetów, dla utrwalenia materjału leksykalnego i zwrotów językowych.

Oczywiście, że uczeń klasy czwartej ze względu na swe warunki umysłowe, zainteresowania i wrażliwość musi w ramach, nakreślonych programem nauki, w inny sposób do wyznaczonego celu dążyć, niż uczeń klasy pierwszej.

A to właśnie powoduje u nas potrzebę nowego podręcznika do nauczania łaciny, podręcznika, któryby zastosował odmienną nieco metodę nauczania tego przedmiotu i poważniejszą treść podawał w formie najbardziej pociągającej starszych chłopców.

Czegoż tedy należałoby wymagać od takiego podręcznika, by mógł on należycie spełnić swe zadanie?

Przedewszystkiem należy wziąć pod uwagę, że rozmaitość treści i formy, jak gdzie indziej, tak w nauczaniu języka łacińskiego, stanowić może fakt bardzo pożądany. Rozmaitość taka, w ramach, oczywiście, rozsądnych pomie-

szczona, stanie się do pewnego stopnia niejako miłą podróżą po kraju wśród zmiennych krajobrazów, pobudzi zainteresowanie chłopców, którzy w tym wieku szczególnie lubią poznawać wiele rzeczy nowych i garną się do treści poważnej. Ułatwi to niezmiernie pracę i uczącego się i nauczającego; wiadomo przecie, że *varietas delectat*.

W ten sposób ciekawość i zadowolenie ucznia zaspakajać można i pobudzać nietylko bez jakiejkolwiek szkody dla nauczanego przedmiotu, ale nawet z wielką jego korzyścią. Objaśniając i tłumacząc wspólnie np. szereg napisów łacińskich, zebranych z gmachów publicznych, napisy z kościołów i cmentarzy, godła miast i firm, łacińskie tytuły znanych książek i utworów [1]), będzie się go zachęcać do pilnej pracy i uwagi, pobudzając zarazem do prawdziwego interesowania się językiem.

Tu też zaliczyć trzeba łatwo zrozumiałe przysłowia łacińskie, cytaty z autorów, znane powiedzenia łacińskie, zaczerpnięte z mowy potocznej, z życia towarzyskiego i innych źródeł. Będzie to prawdziwą satysfakcją dla ucznia, gdy będzie rozumiał wiele powiedzeń i zdań, które może nieraz już słyszał lub czytał, lecz które były dla niego doniedawna księgą, zamkniętą na siedm pieczęci.

Ta wyraźna zdobycz jego pracy będzie mu kazała patrzeć na łacinę jako na coś miłego, ciekawego i żywego. A ileż to razy przecież słyszą uczniowie od osób starszych o martwocie łaciny i jej okropnej nudzie. Ten sposób zbliżania ucznia do przedmiotu zapobiegnie niewątpliwie ospałości uczącego się i nauczającego, oraz ożywi całą klasę. Wie dobrze o tem każdy nauczyciel, który tego rodzaju eksperymenty stosował w swej praktyce szkolnej.

Oczywiście nauka gramatyki nie może na tem cierpieć; systematycznie zdobywane nowe fakty i prawidła mają szukać tu wszędzie swego potwierdzenia i uplastycznienia; to też ma być podstawą do zdobywania nowych wiadomości z gramatyki.

A wiadomości z gramatyki łacińskiej ze względu na to, że czwartoklasista już od kilku lat uczy się gramatyki języka ojczystego, łatwiej mogą trafić do jego rozumu, niż do nieurobionego jeszcze gramatycznie mózgu chłopca z klasy pierwszej. Dlatego też i pewne podstawy naukowe przy nauczaniu gramatyki są już dostępne dla ucznia klasy czwartej.

Korzystając z tego, że czwartoklasista uczy się któregoś z języków nowożytnych, niektóre fakty morfologiczne, a szczególnie składniowe, można mu wyjaśniać przez ich zestawianie z analogicznemi faktami i konstrukcjami w językach francuskim, niemieckim czy angielskim, jak np. accus. cum infin., abl. absol. i inne [2]). Etymologja wyrazów, stosowana zresztą z wielką ostrożnością, przyczyni się znakomicie do zainteresowania się ucznia językiem, ułatwienia pracy nad jego zdobyciem, oraz do jego głębszego zrozumienia.

Wobec tego, że w drugim roku nauki uczeń ma według programu przystąpić do czytania prozaików i poetów, należy go w klasie czwartej do tego przygotować. Najłatwiej to można uskutecznić, wprowadzając go już zawczasu do tej lektury i zaprawiając go w tłumaczeniu łatwiejszych wyjątków z pisarzy łacińskich. Nadają się tu znakomicie np. powiedzenia Publiljusza

[1]) Por. Wskazówki metodyczne do programu gimnazjum państwowego. Filologja klasyczna. 1927/8. Str. 23.

[2]) Por. tamże. Str. 27—28.

Syrusa, urywki z listów M. Tuljusza Cycerona, bajki Fedra oraz piękne i głębokie, byle nie nazbyt trudne do tłumaczenia, myśli z wielu innych autorów rzymskich.

Trzeba przytem mieć na uwadze, że łacina prawdziwa, przy odpowiedniem, uszeregowaniu piętrzących się trudności, a nie sztuczna, najlepiej może przygotować kandydata do lektury autorów łacińskich. A i satysfakcja ucznia znajdzie tu dla siebie strawę pożywną, a jego pilność — pomoc i walną podnietę do dalszej pracy.

Uczenie się napamięć urywków z autorów rzymskich, a przedewszystkiem poetów, zaleca program już w klasie czwartej. Z jednej strony rozmiar tych urywków nie może być wielki, z drugiej dobór winien być możliwie obszerny, by można tu było uwzględnić nawet indywidualne upodobania uczniów.

Przy wygłaszaniu wierszowanych urywków już od początku klasy czwartej można znakomicie korzystać ze śpiewu, w miarę warunków i czasu. Śpiew nietylko naukę uprzyjemni, ale wydatnie wesprze objaśnienie i zrozumienie budowy wiersza łacińskiego.

Posługując się taką metodą w nauczaniu łaciny w klasie czwartej i mając do tego odpowiednio skonstruowany podręcznik, najłatwiej i najskuteczniej można zadanie swe spełnić, trafiając wprost do wyznaczonego celu.

Warszawa, 17 kwietnia 1928. *Dr. St. Seliga.*

PRZEGLĄD OSTATNICH WYDAWNICTW.

A. Opuściły świeżo prasę:

a. Nowości.

K. Bartel: Perspektywa malarska. T. I. Nauka i Sztuka. T. XVII. *Brosz. zł. 45·—, w pl. 52·—.*

G. Freytag: Bilder aus der deutschen Vergangenheit. Cz. II. Opr. Sz. Mordawski. Biblj. Niem. T. XXVIII. *Zł. 3·30.*

Muzeum. Red. *L. Jaxa Bykowski* i *P. Z. Dąbrowski.* R. XLIII. Zesz. 1. *Zł. 3·—.*

Polski Przegląd Kartograficzny. Red. *E. Romer.* R. VI. Zesz. 21. *Zł. 2·50.*

Przyroda i Technika. Red. *M. Koczwara.* R. VII. Zeszyt 3 i 4. Po *zł. 1·—.*

E. Romer i *T. Szumański:* Polska. Mapa fizyczna. Konturowa. 1:850 000. Niepodklejona *zł. 2·40.*

St. Tync i *J. Gołąbek:* Czytanki polskie dla IV oddziału szkoły powszechnej. *Zł. 4·40.*

St. Tync i *J. Gołąbek:* Przewodnik metodyczny do Czytanek polskich dla IV oddziału szkoły powszechnej. *Zł. 2·80.*

W. Semkowicz: Polska za Bolesława Chrobrego. Mapka Atlasu historycznego Polski. Nr. 2. 1:6,000.000. *Zł. 1·20.*

W. Semkowicz: Polska w XVII wieku. Mapka Atlasu historycznego Polski. Nr. 6. Podziałka 1:6,000.000. *Zł 1·20.*

b. Wznowienia.

St. Adamczewski: Sympozjon. Wybór proz. polsk. XIX i XX wieku. Wyd. II. *Zł. 10·50.*

K. Zagajewski: Deutsches Lesebuch für Handelsschulen. Wyd. II. *Zł. 4·60.*

A. Frączkiewicz i *A. Bednarowski:* Pierwsza książka łacińska. Wyd. II. *Zł. 4·—.*

B. W druku znajdują się:

a. Nowości.

H. C. Andersen: Ausgewählte Märchen. Cz. II. Biblj. Niem. T. XXIII.

H. C. Andersen: Ausgewählte Märchen. Cz. III. Biblj. Niem. T. XXIV.

H. C. Andersen: Ausgewählte Märchen. Cz. IV. Biblj. Niem. T. XXV.

S. Cybulski: Kurs języka łacińskiego.

E. Reicher i *S. Czarnota-Bojarski:* Fizykalne sposoby badania klinicznego.

I. B. Saxby: Kształcenie postępowania. Bibljoteka Przekładów Dzieł Pedagogicznych. T. VII.

T. Sinko: Od Olimpu do Olimpji.

Studja regjonalne z geografji Polski. Prace Geograficzne. T. X.

J. Szarota i *J. Cieśliński:* La France. Cz. I.

M. Tullius Cicero: In Verrem. Opr. T. Zieliński.

M. Tullius Cicero: Wybór z pism retorycznych. Opr. J. Szczepański.

St. Tync i *J. Gołąbek:* Beskid Zachodni i Podhale. Zeszyt regjonalny do Czytanek polskich.

St. Tync i *J. Gołąbek:* Czytanki polskie na klasę drugą gimnazjum.

b. Wznowienia.

P. Z. Dąbrowski: Nauka o dziecku. Wyd. II.

St. Pawłowski, J. Bystroń i *A. Peretiatkowicz:* Polska współczesna. Wyd. IV.

P. Sosnowski: Geografja Polski. Wyd. VII.

J. Szarota: Les provinces françaises. Cinquième livre de français. Wyd. II.

T. Sierzputowski: Arytmetyka wraz z geometrją. Cz. III. Wyd. VII.

NOWOŚCI WYDAWNICZE

K. Bartel: **Perspektywa malarska.** Zasady. Zarys historyczny. Estetyka. T. I. Z 397 ilustracjami. Nauka i Sztuka. T. XVII. Lwów-Warszawa. 1928. Druk własny. 8⁰. Str. VIII + 312. Brosz. *zł. 45·—*, w płótnie *52·—*.

Dzieło pod wielu względami rewelacyjne. Rozpatruje ono perspektywę malarską z punktu widzenia geometerji, fizjologji i psychologji, dochodząc do wyników tak ciekawych, że książka, przełożona na jakikolwiek język europejski, wzbudziłaby silne zainteresowanie nawet zagranicą.

Treść: I. O odwzorowaniu perspektywicznem na płaszczyźnie. II. Zasady płaskiej perspektywy stożkowej. III. Perspektywa krzywych stożkowych. IV. Perspektywa powierzchni obrotowych. V. Perspektywa obrazów, odbitych w zwierciadłach płaskich. VI. Konstrukcja cieni. VII. Perspektywa pośrednia.

G. Freytag: **Bilder aus der deutschen Vergangenheit.** Cz. II. Opr. Sz. Mordawski. Biblj. Niemiecka. T. XXVIII. Lwów-Warszawa. 1928. Druk własny. 8⁰. Str. 131 + 1 nlb. *Zł. 3·30.*

Druga część tych ciekawych, a do poznania duszy narodu niemieckiego nieodzownych wypisów, których część pierwszą nauczycielstwo przyjęło z pełnem zadowoleniem, zawiera wybrane wyjątki z historji kultury niemieckiej od czasu wojen krzyżowych aż do czasów napoleońskich. Opracowanie utrzymane jest na tym samym poziomie naukowym i metodycznym, jak część pierwsza.

Muzeum. Czasopismo, poświęcone sprawom wychowania i szkolnictwa. Wyd. staraniem Okr. Lwowsk. T. N. S. W. Red. *L. Bykowski* i *P. Z. Dąbrowski.* Prenum. roczna z przesyłką *zł. 12·—.*

Rok XLIII, nr. 1. Treść: *M. Massonius:* Projekt ustawy o ustroju szkolnictwa. — *M. Chlamtacz:* Ustawa o ustroju szkolnictwa w świetle krytyki. — *E. Semil:* Psychologiczne podstawy szkoły średniej jako szkoły twórczej. — *J. Rokoszny, ks.:* O pisemkach szkolnych. — *St. Wolfsthal:* Podstawy psychologiczne klasyfikacji szkolnej. — *F. Smolka:* O dostojność egzaminu dojrzałości. — Oceny i sprawozdania. Przegląd czasopism. Wiadomości bieżące. Książki nadesłane.

Polski Przegląd Kartograficzny. Kwartalnik. Red. *E. Romer.* Pren. roczna z przesyłką *zł. 8·—.*

Rok VI, nr. 21. Treść: Prace i zamiary Wojsk. Instyt. Geograficznego. Mapa geologiczna Polski. Kartografja w Z. S. R. R. Survey of India. Inst. Kartogr. im. E. Romera. Mapy Polski. Mapa nieba. Książki. Notatki.

Przyroda i Technika. Miesięcznik, poświęcony naukom przyrodniczym i ich zastosowaniu. Red. *M. Koczwara.* Pren. roczna z przesyłką *zł. 8·40.*

Rok VII, nr. 3. Treść: *B. Halicki:* Metody badań utworów lodowcowych. — *L. Sadzyński:* Acetylen w syntezie chemji organicznej. — Sprawy bieżące. Postępy i zdobycze wiedzy. Rzeczy ciekawe. Co się dzieje w Polsce? Ruch naukowy i organizacyjny. Książki, które warto czytać. Przegląd czasopism. Słowniczek wyrazów obcych i terminów naukowych.

Nr. 4. Treść: *A. Kosiba:* Oceanograficzna wyprawa Meteoru na południowym Atlantyku. — *B. Pieczenko:* O komórce bakteryj. — *Cz. Bieżanko:* Surofosfat. — Sprawy bieżące. Postępy i zdobycze wiedzy. Rzeczy ciekawe. Co się dzieje w Polsce? Ruch naukowy i organizacyjny. Książki, które warto czytać. Przegląd czasopism. Słowniczek wyrazów obcych i terminów naukowych.

E. Romer i T. Szumański: **Polska.** Mapa fizyczna. Lwów-Warszawa. 1928. Druk własny. Podziałka 1:850.000. Rozm. 128 × 98 *cm.* 2 arkusze. Niepodklejona *zł. 2·40.*

Jest to mapa konturowa. Zawiera ona całą treść mapy ściennej fizycznej tych samych autorów, prócz nazw hipsometrycznych i kolei. Wykonano ją na skutek licznych apelów, zwłaszcza ze strony nauczycielstwa, które zmuszone jest niejednokrotnie posługiwać się mapami, nieopracowanemi dotąd, lub też nieznajdującemi się w handlu. Obecnie można będzie na mapie tej znaczyć wszystkie problemy, nasuwające się w związku z przerabianym materjałem, jak geologja, klimat, flora, fauna, etnografja, stosunki gospodarcze i inne. Poza tem jednak może mapa służyć i do specjalnych celów szkolnych, jak rysowanie map klimatycznych dla danych okresów czasu, oznaczenie sieci kół przyrodoznawczych młodzieży, drużyn harcerskich i wielu innych problemów.

St. Tync i J. Gołąbek: **Czytanki polskie dla IV oddziału szkoły powszechnej.** Z 57 ilustr. i 2 tablic. Lwów-Warszawa. 1928. Druk własny. 8⁰. Str. VIII + 184. *Zł. 4·40.*

Czytanki te postawiły sobie za zadanie wprowadzić w całej pełni w życie wszystkie cele, jakie nauce języka polskiego stawia ministerjalny program, oraz umożliwić rzeszom nauczycielskim istotne zrealizowanie wszelkich zawartych tam wskazówek. Celom tym służy treść samej książki, jakoteż związany z niemi przewodnik metodyczny, o którym mowa niżej. A zatem w układzie czytanek zastosowano koncentryczną zasadę cyklową, dzieląc ustępy na trzynaście cyklów, których podstawą konstrukcyjną jest dziecko w odrodzonej ojczyźnie. Czytanki prozaiczne przeważają; większość ustępów to powiastki pióra najlepszych naszych pisarzy, ale nie zaniedbano i opisów. Powiastki te łatwe i przystępne, liczące się z psychiką dziecka w tym wieku; mogą tedy snadnie wzbudzić zamiłowanie i wyrobić uzdolnienie do czytania. Powiastki radosne i wesołe, realne i tętniące życiem, przepojone wolnością i niepodległością, wolne od szarzyzny i moralizatorstwa. Ułożono je w ten sposób, że mogą ułatwić korelację różnych przedmiotów nauki w szkole, jak historji, krajoznawstwa, przyrody, a nawet rysunków i śpiewu. Czytanki, zawarte w książce, pisane są doskonałym, nie szarym i bezbarwnym językiem; świetnie się więc nadają tak do tego, by dzieciom dać zrozumienie mowy oświeconego ogółu i języka książkowego, jak i do tego, by je doprowadzić do praktycznego opanowania języka. Racjonalne zaś wskazówki mogą doprowadzić do wzbudzenia świadomej miłości języka ojczystego. Prócz czytanek są w podręczniku zawarte jeszcze pomoce dydaktyczne, jak objaśnienia wyrazowe i rzeczowe pod ustępami, życiorysy wybitniejszych autorów, sentencje, przysłowia, zagadki, historyjki w obrazkach, zamilczenie niektórych tytułów, urwanie powiastek w ciekawszych miejscach, nuty przy kilku wierszach, liczne, doborowe ilustracje, dwie tablice, na końcu spis lektury domowej, zaaprobowanej przez Min. W. R. i O. P., i pożyteczny słowniczek ortograficzny. Wszystko to umożliwi nauczycielstwu racjonalną naukę języka polskiego na danym stopniu.

St. Tync i *J. Gołąbek:* **Przewodnik metodyczny do Czytanek polskich dla IV oddziału szkoły powszechnej.** Lwów-Warszawa. 1928. Druk własny. 8⁰. Str. 107 + 1 nlb. *Zł. 2·80.*

Celem tych wskazówek jest poinformować rzesze nauczycielskie o pobudkach, założeniach i celach, jakiemi autorowie kierowali się przy układaniu czytanek. Zarazem mają one poniekąd stanowić rękojmię, że cele czytanek, pokrywające się całkowicie z celami programu nauki języka polskiego, zostaną spełnione. Ukazuje on więc nauczycielstwu, nie krępując zresztą jego swobodnej inicjatywy, drogę możliwie najprostszą i najekonomiczniejszą do celu. Te ogólne wyjaśnienia mieszczą się w pierwszej części przewodnika. Część druga zawiera właściwe wskazówki dy-

daktyczne, związane z poszczególnemi cyklami i ustępami, a mianowicie uwagi co do nawiązywania lektury, analizę utworów wraz z różnorodnemi ćwiczeniami w mówieniu i pisaniu, oraz ćwiczenia gramatyczne i stylistyczne, ułożone systematycznie i planowo; dla ułatwienia orjentacji dano kilka pełnych obrazów lekcyj. Przewodnik ten, towarzysząc nauczycielowi, pracującemu z pomocą czytanek w ciągu pracy całorocznej, może naprawdę uczynić nauczanie języka polskiego żywem, a co najważniejsza, owocnem, autorowie bowiem uwzględnili wymagania nowoczesnej dydaktyki, ale równocześnie, licząc się z rzeczywistością, tak je obmyślili, żeby te wskazania dały się wykonać nawet w trudnych warunkach, z jakiemi niestety u nas jeszcze walczyć się musi.

GŁOSY PRASY

Książki.

Podręczniki i pomoce naukowe dla szkól powszechnych, zawodowych i średnich.

J. Jakóbiec: Deutschtum. O obu częściach tego podręcznika zamieszcza P. v. K. w *Der Auslanddeutsche*, r. 1928, nr. 1, następującą ocenę: *„Das Buch enthält eine reiche Auswahl von anregendem Lesestoff, behandelt zunächst die deutsche Kulturgeschichte und führt sodann in die deutsche Literatur ein durch zahlreiche Proben in Poesie und Prosa. Dabei wird die Anschauung durch geeignete Abbildungen belebt, so daß das Buch nicht verfehlen wird, das Interesse der Jugend für deutsches Geistesleben zu wecken und zu fördern"*.

St. Tync i *J. Gołąbek:* Czytanki polskie na klasę pierwszą gimnazjum. Długą ocenę ich zamieszcza M. Kublińska w *Życiu Szkolnem,* r. 1927, nr. 9—10, tak pisząc: „Jakkolwiek podręcznik wyżej wymieniony opatrzony jest wyraźnem zastrzeżeniem dla szkoły średniej, pożytecznem będzie zapoznać się z nim, ze względu na wielką jego wartość metodyczną ... Układ książki odpowiada prowadzonym zagranicą próbom organizowania całorocznej pracy ucznia dokoła jednego zasadniczego zagadnienia, omawianego z różnorodych punktów widzenia. Dla młodocianego umysłu ma to poważne znaczenie; lotną myśl i wyobraźnię dziecka, przebiegającą z przedmiotu na przedmiot, zmusza do pewnego ustalania się, stanowi niejako pierwszą próbę w zdobywaniu gruntownej wiedzy z zakresu pewnego zjawiska. Dobór wyjątków jest taki, że zarówno treścią jak formą i nastrojem wybitnie różnią się między sobą, mimo przynależności do jednego cyklu. Sprawia to, że czytelnik nie odczuwa znużenia, owszem, zainteresowanie jego wzmaga się i pogłębia w miarę, jak ogląda to samo zagadnienie z coraz to innego stanowiska. Na treść czytanek polskich składają się urywki najwybitniejszych autorów, tylko polskich, w wyjątkach, dostępnych dla umysłu dziecięcego. Pod każdym urywkiem umieszczone jest nazwisko autora, tytuł dzieła, z którego wyjątek zaczerpnięto, i króciutka wzmianka o innych utworach autora. Materjał ten, stosownie przez nauczyciela zużyty, stanowić może podstawę do późniejszej systematycznej nauki literatury. Szkoła powszechna powinna dać wychowankowi — jak to określa program ministerjalny — praktyczne opanowanie języka, polegające na swobodnem i poprawnem wyrażaniu się w słowie i piśmie. Zastosowanie omawianych czytanek umożliwi nauczycielowi spełnienie tego postulatu. Przeczy-

tawszy kilka choćby zdań z któregokolwiek wyjątku, czujemy, że zdobędzie sobie odrazu, wstępnym bojem, serce dziecka, zainteresuje umysł malca i zdobędzie tego szczerą sympatję dla autora, wywoła pogodny, miły nastrój w klasie. Język prosty i przystępny, zjawiska znane dzieciom z otoczenia codziennego, albo nawiązane do nich, jak o tem poucza dołączony przewodnik metodyczny, sprawiają, że młodzież nie jest przytłoczona i onieśmielona, jak to się często zdarza, treścią i formą opracowanego ustępu, ale, przeciwnie, nabiera ochoty do swobodnego wypowiadania swych myśli, spostrzeżeń i uwag, a przez to rozwija się intelektualnie i nabiera łatwości i śmiałości w wypowiadaniu się.. Liczne ćwiczenia ustne i pisemne, prowadzone logicznie i systematycznie przez ciąg całego podręcznika, muszą utrwalić zdobyte już częściowo zasady ortografji i rozszerzyć je, opierając nauczanie nie na pamięciowych formułkach, ale na logicznem myśleniu i wnioskowaniu, oraz na pamięci wzrokowej. Na uwagę wreszcie zasługuje strona zewnętrzna książki, odpowiadająca wymaganiom higjeny i estetyki. Druk jest wyraźny i duży, na pięknym papierze. Nie zauważono żadnych błędów drukarskich, które tak fatalnie szpecą niejednokrotnie podręczniki szkolne. Czytanki ozdobione są rycinami wyraźnemi, wykonanemi starannie i artystycznie, dającemi bądźto obraz konkretny przedmiotów, o których mowa, bądźto mającemi na celu budzenie i równoczesne zaspakajanie wrodzonego dziecku poczucia estetycznego. Podkreślone powyżej walory czytanek, a streszczając się, **dobór ich, oparty na znajomości psychiki dziecka,** sprawiają, że ostateczny cel nauczania języka polskiego, określony przez program Min. W. R. i O. P. jako wzbudzenie zamiłowania i wyrobienie uzdolnienia do czytania, jako środka kształcącego umysł i serce, tudzież wzbudzenie świadomej miłości języka ojczystego, może być urzeczywistniony przy pomocy omawianego podręcznika. Pragnąć należy, aby dla spełnienia wysokich zadań, jakie spoczywają na nauczycielu języka ojczystego, jak najliczniejsze rady pedagogiczne szkół, czy też poszczególni nauczyciele, zastosowali czytanki te dla klasy piątej, tem więcej, że, według zapewnień autorów, w bieżącym roku szkolnym ukażą się następne tomy, nadające się dla klasy szóstej i siódmej, co umożliwi utrzymanie ciągłości postępowania wychowawczo-dydaktycznego".

KRONIKA INSTYTUCJI

Najnowsze aprobaty ministerjalne w zakresie naszych wydawnictw. W ostatnim miesiącu aprobowało Min. W. R. i O. P. następujące nasze wydawnictwa:

I. Komunikatem z dnia 1. III. 1928, L. II. 2713/28, do bibljotek nauczycielskich:

1. *E. de Martonne:* Zarys geografji fizycznej. Polecony.

II. Rozporządzeniem z dnia 1. III. 1928, L. II. 3257/28, jako podręcznik dla uczniów szkół średnich.

1. *J. Jakóbiec:* Deutschtum. Cz. I. Wyd. II. Dozwolony.

III. Rozporządzeniem z dnia 10. III. 1928, L. II. 2211/28, jako podr. dla ucz. sem. naucz., ks. pomoc. dla naucz. szk. powsz., oraz do bibl. naucz. szk. powsz. i zawodowych:

1. *J. Mihułowicz:* Arytmetyka i algebra. Podr. dla seminarjów. Cz. I. Wyd. II. Dozwolony.

IV. Rozporządzeniem z dnia 10. III. 1928, L. II. 2212/28, jako podr. dla ucz. szkół średnich:

1. *St. Pawłowski:* Geografja Europy. Dozwolony.

V. Rozporządzeniem z dnia 18. III. 1928, L. II. 2714/28, jako lekt. uzup. dobrowolną dla ucz. szk. średnich i sem. nauczycielskich:

1. *F. Reuter:* Anekdoten. Cz. I. Opr. Sz. Mordawski. Dozwolony.
2. *A. v. Chamisso.* Peter Schlemihls wundersame Geschichte. Opr. M. Brandstätter. Dozwolony.

VI. Rozporządzeniem z dnia 22. III. 1928, L. II. 3422/28, jako:

A. Podr. dla uczniów szk. śred. i powszechnych:

1. *J. Szarota:* Premier livre de français. Septième édition. Garçons. Dozwolony.
2. *J. Szarota:* Premier livre de français. Septième édition. Filles. Dozwolony.
3. *J. Szarota:* Deuxième livre de français. Quatrième édition. Dozwolony.

B. Dla uczniów szk. średnich i sem. nauczycielskich:

1. *J. Szarota:* Paris. Troisième édition. Dozwolony.

VII. Rozporządzeniem z dnia 25. III. 1928, L. II. 4240/28, jako podr. dla uczniów szkół średnich:

1, *J. Jakóbiec:* Deutschtum. Cz. II. Dozwolony.

Znamienne głosy zagranicy o naszej produkcji kartograficznej. Jeden z uczestników II Międzynarod. Zjazdu Geografów, który się odbył w dniach 2—12. VI. 1927

w Warszawie, prof. G. Caraci, zamieszcza w *Rivista Geografica Italiana*, r. 1928, nr. 1—3, szereg artykułów, poświęconych wrażeniom, odniesionym z życia naukowego w Polsce. Cytujemy z nich te ustępy, które odnoszą się do naszej instytucji łącznie z Inst. Kartogr. im. E. Romera, a które świadczą, jak wysoko ceni sobie zagranica nasz dorobek na polu geografji i kartografji. Odnośne cytaty brzmią:

„A Leopoli il prof E. Romer dirige due ottime rassegne interessanti i nostri studî, una consacrata soprattutto all' insegnamento, Czasopismo Geograficzne, che si pubblica dal 1923, l'altra alla cartografia in genere ed in modo speciale a quella polacca, Polski Przegląd Kartograficzny, anch essa iniziata nel 1923; ambedue trimestrali ... L'una e l'altra pubblicate dalla Società Książnica-Atlas T. N. S. W. di Leopoli la quale è senza dubbio la casa editrice che più contribuisce al progresso ed alla diffusione dei nostri studî. Dalle sue officine è uscita poi, oltre che la maggior parte del materiale didattico che corre per le scuole, anche un buon numero di manuali e di monografie di carattere geografico ... Speciale ricordo merita... la produzione cartografica, la quale procede essenzialmente... dall'Istituto cartografico E. Romer, sorto a Leopoli per l'ispirazione, la tenacia, l'abilità di questo infaticabile lavoratore. Non pochi nè piccoli sono i titoli che l'Istituto cartografico E. Romer si è acquistato nel campo delle benemerenze patriottiche, per essere riuscito a liberare il paese da una umiliante schiavitù verso gli stranieri, creando, è la parola, una cartografia nazionale e per aver molto lottato e contribuito a purgare la letteratura geografica della Polonia da quelle deformazioni ed alterazioni che il triplice governo degli occupanti aveva introdotto soprattutto nella toponomastica. Nè minori si debbono considerare i meriti scientifici, in quanto le numerose pubblicazioni di carte e di atlanti cui ha dato vita l'istituto, oltre a costituire una collezione di pregio non comune, si sono ispirate e si ispirano sempre ad un ideale di perfezione che onora grandemente gli sforzi dell'E. Romer e dei suoi collaboratori, fra i quali mi piace di ricordare il T. Szumański e il G. Wąsowicz. La serie di rassegne cartografiche, inserita nei fascicoli della Polski Przegląd Kartograficzny, che dal 1925 è anche organo dell' istituto, rappresenta insieme una guida utilissima allo studioso d'ogni nazione ed una prova della serietà e dello scrupolo con cui vengono preparate le diverse pubblicazioni dell' istituto stesso ... Resterebbe a dire dello sviluppo degli studî cartografici, ma questo argomento esigerebbe da solo una trattazione speciale. D'altra parte, le ampie rassegne che si leggono nella più volte citata rivista cartografica diretta dall' E. Romer danno della produzione polacca un analisi così particolareggiata da rendere inutile un cenno, necessariamente schelettrico, come quelli sopra dedicati alle altre branche della nostra disciplina. Dei lavori eseguiti dall' Istituto cartografico E. Romer si è già detto qualche cosa; poco è da aggiungere per la parte didattica e scolastica, se ne togli la costatazione che in questo campo l'opera dell'E. Romer e del suo istituto, volta, come abbiam visto, a conquistare al suo paese completa indipendenza dalla cartografia tedesca, è aiutata anche da altre imprese editoriali, non limitate, come non è del resto nemmeno la Książnica-Atlas T. N. S. W. di Leopoli, a sole produzioni di carattere cartografico.

Dei recentissimi atlanti scolastici usciti da questi due benemeriti istituti si può ripetere quanto fu avvertito a proposito della produzione strettamente scientifica d'uno di essi cioè accuratezza di informazioni, giudiziosa scelta di particolari, buon gusto, buona e talora ottima esecuzione tecnica“.

W związku z tem cytujemy fragment interviewu, jaki miał sprawozdawca *Kurjera Czerwonego* w dniu 15. III. 1928 z St. Boyem-Żeleńskim. Zapytany o stosunek społeczeństwa francuskiego do nauki polskiej, oświadczył interpelowany następująco: „Powiem o tem, z czem się sam zetknąłem. Prezes grupy Amis de la Pologne w Bordeaux, prof. Camena d'Almeida, znakomity geograf, nie miał dość słów dla nowej polskiej kartografji, dla prac prof. E. Romera i innych. Nauczył się po polsku, by móc studjawać nasz Polski Przegląd Kartograficzny“.

Z humanitarnej działalności instytucji. W ostatnim czasie napłynęły podziękowania od Komendy Garnizonu we Lwowie za 60 książek, Red. Przyjaciela Dzieci w Warszawie, Akad. Domu Zdr. Bratniej Pomocy w Zakopanem, Biblj. Prac. Kol. w Gdańsku, Biblj. Miejskiej w Bydgoszczy — za 3 książki, Stow. Pań Miłosierdzia św. Winc. à Paulo w Warszawie, Pol. Tow. Filozof. — 1 ks., Książnicy Miejskiej w Toruniu — 2 ks., Szk Więźniów w Podgórzu — 1 mapę, Akad. Koła T. S. L. we Lwowie za 30 ks. i 4 mapy. Z zagranicy otrzymaliśmy wyrazy podzięki od Biblj. Polskiej w Paryżu za 2 książki.

Wydawnictwo i nakład Książnicy-Atlasu Tow. Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych, S A. Redaktor: Jan Koczwara, Lwów, Czarnieckiego 12. Zakłady Graficzne Książnica-Atlas, Lwów.

Należytość pocztową opłacono ryczałtem.